

ROVDATA
Postboks 5685 Sluppen
7485 Trondheim

Vår ref: 1998/520
Dato: 15.04.2016

Side 1 av 5

ULV I NORGE PR. 15. APRIL 2016

FORELØPIGE KONKLUSJONER FOR VINTEREN 2015/2016

RAPPORT 3

Bakgrunnen for denne foreløpige statusrapporten om ulv i Norge er pågående og mangeårige felles svensk-norske bestandsregistreringer av ulv i vinterhalvåret. Resultatene er foreløpige og gir et sammendrag over det som til nå er dokumentert og kartlagt om ulvens status i Norge vinteren 2015-2016. Resultatene i denne rapporten bygger på systematiske sporinger av ulv på snø gjennomført av Høgskolen i Hedmark, DNA-analyser ved Rovdata av innsamlet genetisk materiale og mer tilfeldige meldinger om ulv som er kvalitetssikret av Statens naturoppsyn (SNO), alt innlagt i Miljødirektoratets Rovbase. Ulveregistreringer er en del av Det nasjonale overvåkingsprogrammet for store rovdyr i Norge.

Mer detaljer om bakgrunn og metodikk som brukes i registreringene av ulv finnes i den offisielle sluttrapporten fra forrige vinter: Wabakken m.fl. 2015. Bestandsovervåking av ulv i Skandinavia vinteren 2014-15. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia, 1-2015. Rovdata, Viltskadecenter og Høgskolen i Hedmark. 51 s. Denne og andre årlig utgitte statusrapporter fra perioden 1998-2015 er tilgjengelige på hjemmesidene til Rovdata (<http://www.rovdata.no>), Høgskolen i Hedmark (www.hihm.no), Det Skandinaviske Ulveforskningsprosjektet - SKANDULV (<http://www.slu.se/skandulv>) og Viltskadecenter (SLU) (<http://www.slu.se/viltskadecenter>). Når det gjelder metoder som blir brukt i registreringene henvises også til felles svensk-norske instruksjoner på Rovdata (<http://www.rovdata.no/Instruksjer.aspx>). En ny endelig statusrapport for ulv i Norge og Skandinavia vinteren 2015-2016 er sammen med svenske kollegaer planlagt ferdigstilt til 1. juni 2016.

Antall og utbredelse

Så langt i registreringssesongen 2015-2016 er det for perioden 1. oktober-15. april dokumentert 92-93 ulver i Norge (Tabell 1). Trekker vi fra de ni ulvene som er dokumentert avlivet i perioden får vi 83-84 ulver, som er 14-17 flere enn de 67-69 ulvene som ble påvist i Norge i samme periode forrige vinter (seks døde fratrukket). Dette tilsvarer en økning i antall ulver på 20-25 % sammenlignet med ett år tidligere.

Av de 92-93 ulvene som foreløpig er dokumentert i Norge, er 61 dyr påvist kun på norsk side av riksgrensen, mens minst 25 ulver er bekreftet i svensk-norske grenserevir med tilhold på tvers av riksgrensen. I to revir med til sammen 6-7 ulver er grensestatus så langt uavklart (Tabell 1, Figur 1).

Ulv i Norge utenfor ulvesonen

Utenfor de fire fylkene Hedmark, Oslo, Akershus og Østfold som er berørt av Stortingets vedtatte forvaltningsområde for ulv (norsk ulvesone) er det i vinter påvist fem enslige ulver, hvorav én med tilhold i både Aust-Agder og Vest-Agder fylker, to enslige i Telemark, én i Buskerud og én finsk-russisk innvandrer i Troms (de fire førstnevnte skutt; Tabell 1). Innvandreren til Troms ble første gang påvist i Salangen 20-21. mars og er deretter også andre av fylkets kommuner.

Ulver som fram til 20. mars ble påvist i Norge utenfor nevnte Østlandsfylker med ulvesone ble alle avlivet innen utgangen av januar. Således var det i 7-ukersperioden 31. januar – 19. mars ikke kjent en eneste ulv i Norge uten tilknytning til norsk ulvesone (Tabell 1, Figur 1).

Valpekull av ulv i 2015

Vinterens dokumenterte ulvepar og flokker (familiegrupper) er alle påvist i revir med tilhold enten delvis eller fullstendig innenfor norsk ulvesone (Figur 1). Det er ingen indikasjoner eller mistanke om uoppdagede flokker eller par med helnorsk tilhold utenfor ulvesonen.

Når det gjelder valpekull født i helnorske ulverevir er det påvist 6-7 slike ynglinger i 2015, hvorav fire av kullene ble født av ulver som i vinter hadde revir med fullstendig tilhold innenfor ulvesonen; Letjenna, Slettås, Mangen og Østmarka (Tabell 1, Figur 1). Ulv i Slettåsreviret har tidligere vintre også hatt tilhold på svensk side av riksgrensen, men nå i vinter var dette lite trolig, da et nytt ulvepar (Varåa) hadde tatt over og etablert sitt eget territorium i de søndre, grensenære deler av tidligere års Slettåsrevir. I Østmarka gikk familiegruppen i oppløsning ved at begge foreldre ble avlivet i løpet av vintersesongen. Minst 2-3 av de 3 foreldreløse valpene så ut til å ha overlevd i mars-april, hvorav én hannvalp utvandret til Østfold i mars (Tabell 1).

Ulv i de to helnorske ynglerevirene Julussa og Osdalen hadde derimot tilhold både innenfor og utenfor norsk ulvesone. Foreløpig denne registreringsesongen har Julussaflokken med sine 10 individer og Osdalsflokken på minimum 4 ulver hatt revirgrenser henholdsvis mest innenfor (59 %) og mest utenfor (>95 %) ulvesonen.

For det siste ynglereviret (Flisdalen) er det fortsatt noe uklart om ulv i dette reviret kun har tilhold på norsk side av riksgrensen. Hovedårsaken til denne uklarhet er uvanlig mild vinter med lange perioder med dårlige sporsnøforhold eller manglende snø i grenseområdet der dette ynglende paret også hadde tilhold på begge sider av riksgrensen forrige vinter (2014/15).

For antall helnorske revir med yngling innfor ulvesonen kan det således oppsummeres at det foreløpig er påvist 5-6 slike i vinter. Dette er 2-3 valpekull flere enn de tre som Stortinget tidligere har vedtatt som målsetting for ynglende ulv i Norge og 3-4 kull flere enn det som ble påvist ett år tidligere (vinteren 2014/15).

Når det gjelder valpekull født i ulverevir med tilhold på tvers av riksgrensen (grenserevir) er det påvist fire slike ynglinger i 2015, hvorav ett revir (Rotna) med beliggenhet hovedsakelig på norsk side av riksgrensa (Tabell 1). Vinteren ett år tidligere (2014/15) var det fem slike grenserevir med avkom, d.v.s. ett grenserevir mer enn nå i vinter.

Sluttkommentarer

Vinterens registreringer og kartlegging av ulv har vært krevende, i hovedsak på grunn av mild vinter som i viktige registreringsperioder medførte lite sporsnø, dårlige sporingforhold og mye barmark over store deler av ulvens utbredelsesområde i Skandinavia, inklusivt norsk ulvesone. Likevel er det denne vinteren påvist rekordmange helnorske ulvekull i nyere tid. Sammen med økningen i svensk delbestand er det naturlig å se denne økningen i antall helnorske ynglinger i sammenheng med den økte overlevelsen for voksne reproduktive ulver i helnorske revir som er registrert de to siste årene. I siste 2-årsperiode (2013/14-2015/16) var det mellom to og to sporingssesonger kun én voksen, revirmarkerende ulv i par eller flokk som forsvant fra de helnorske ulverevirene (totalt 5 % svinn, lovlig felling ekskludert). For 2-årsperioden før denne (2011/12-2013/14) var det til sammenligning åtte slike potensielle eller reelle yngleulver som forsvant sporløst (36 % svinn). Således kan økt overlevelse for voksne, revirhevdende ulver på norsk side ha gjort det mulig for disse å produsere flere helnorske kull med valper.

Med vennlig hilsen

Petter Wabakken
Prosjektleder
Høgskolen i Hedmark
Avdeling for anvendt økologi og landbruksfag
Evenstad
2480 Koppang
Telefon: (+47) 97044518
E-mail: petter.wabakken@hihm.no

Erling Maartmann
Feltkoordinator
Høgskolen i Hedmark
Avdeling for anvendt økologi og landbruksfag
Evenstad
2480 Koppang
Telefon: (+47) 48112070
E-mail: erling.maartmann@hihm.no

Tabell 1. Antall ulver i Norge (61), på tvers av riksgrensen (25) eller med uklar status (6-7) som foreløpig er dokumentert vinteren 2015-2016. *Reell* flokkstørrelse i familiegruppene registreres ikke lenger i Sverige, slik at ulv i grenseflokker er å betrakte som minimumstall.

REVIR/ område	LAND	FYLKE/LÄN	Sosial status 2015-16	Kull født i 2015	Antall ulver 2015-16
Osdalen	N	Hedmark	Familiegruppe	Ja	4
Julussa	N	Hedmark	Familiegruppe	Ja	10
Letjenna	N	Hedmark	Familiegruppe	Ja	8
Slettås	N	Hedmark	Familiegruppe	Ja	8
Mangen	N	Hedmark/Akershus	Familiegruppe	Ja	6
Østmarka	N	Akershus	Familiegruppe	Ja	5 ¹
Juvberget	S/N	Värmland/Hedmark	Familiegruppe	Ja	5
Flisdalen	N/S?	Hedmark/Värmland?	Familiegruppe	Ja	4-5
Rotna	N/S	Hedmark/Värmland	Familiegruppe	Ja	6
Kerto	S/N	Värmland/Hedmark	Familiegruppe	Ja	4
Hærsjø	S/N	Värmland/Hedmark	Familiegruppe	Ja	5
Kynna	N	Hedmark	Revirmark. par	Nei	2
Varåa (Trysil SV)	N/S?	Hedmark/Värmland?	Revirmark. par	Nei	2
Gräsmark	N	Hedmark	Revirmark. par	Nei	2
Aurskog	N	Akershus	Revirmark. par	Nei	2
Skillingmark	S/N	Värml/Aker/Østf/Hed	Revirmark. par	Nei	2
Salangen-Målselv	N	Troms	Fi-Ru innvandrer	Nei	1
Øvre Rendal	N	Hedmark	Ikke-stasjonær?	Nei	1 ²
Koppangkjølen	N	Hedmark	Stasjonær	Nei	1 ³
Nordre Trysil	S/N	Jämtl/Dalarna/Hedm	Fi-Ru innvandrer	Nei	1 ⁴
Slemdalen-Ljørdalen	N	Hedmark	Stasjonær?	Nei	1
Ljørdalen	N	Hedmark	Ikke-stasjonær?	Nei	1
Gol	N	Buskerud	Ikke-stasjonær	Nei	1 ⁵
Jømna Ø	N	Hedmark	Stasjonær	Nei	1
Våler Ø	N	Hedmark	Ikke-stasjonær	Nei	1
Nord-Odal	N	Hedmark	Stasjonær?	Nei	1 ⁶
Setskog	N	Akershus	Ikke-stasjonær	Nei	1
Hobøl	N	Østfold	Stasjonær	Nei	1 ⁷
Fyresdal	N	Telemark	Ikke-stasjonær	Nei	1 ⁸
Fyresdal/Tokke/Nissedal	N	Telemark	Stasjonær	Nei	1 ⁹
Kynnefjäll	S/N	V Götaland/Østfold	Stasjonær	Nei	1
Boksjø	S/N	V Götaland/Østfold	Stasjonær	Nei	1
Flekkefjord/Bygland	N	V-Agder/A-Agder	Stasjonær?	Nei	1 ¹⁰
Totalt (inkl. 9 døde)					92-93

¹ Yngletispa avlivet ved nødverge i Lørenskog kommune 13. oktober 2015

Lederhannen (Fenris) avlivet pga sykdom i Enebakk kommune 19. januar 2016

² Tispe avlivet ved lisensjakt i Rendalen kommune 18. november 2015

³ Tispe avlivet ved lisensjakt i Stor-Elvdal kommune 17. november 2015

⁴ Hannulv avlivet ulovlig i Trysil kommune 17. desember 2015

⁵ Hannulv avlivet ved lisensjakt i Gol kommune 20. oktober 2015

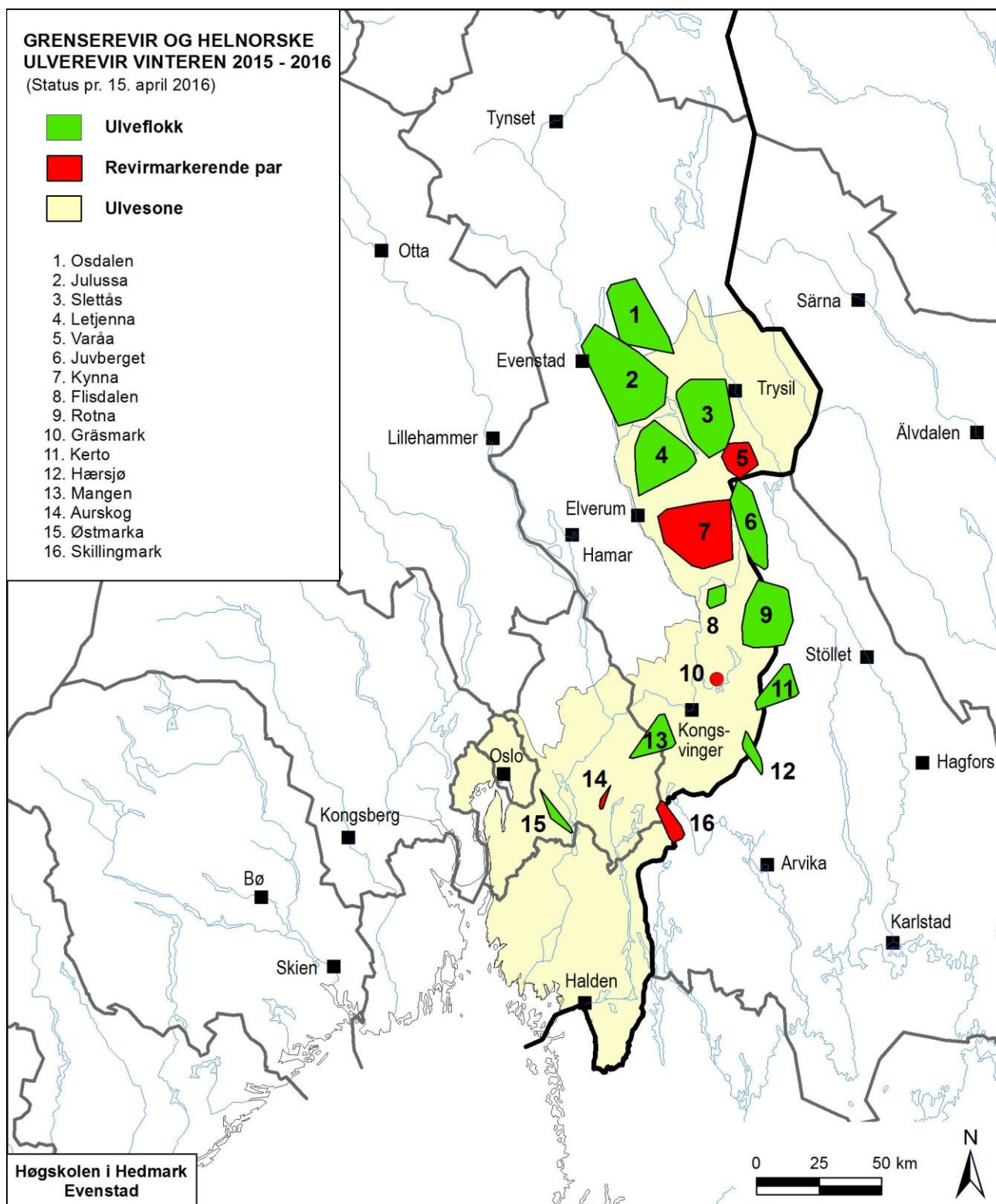
⁶ Hannulv påskutt 17.10.2015. Deretter er denne foreløpig ikke påvist igjen.

⁷ To ulver påvist 13. mars. Den ene var en valp som nylig hadde utvandret fra Østmarka.

⁸ Hannulv avlivet ved lisensjakt i Fyresdal kommune 25. oktober 2015

⁹ Hannulv avlivet ved lisensjakt i Tokke kommune 30. januar 2016 (påskutt i Nissedal kommune 8.1.2016).

¹⁰ Hannulv avlivet ved lisensjakt i Flekkefjord kommune 11. januar 2016.

Figur 1. Utbredelse av helnorske og svensk-norske ulverevir foreløpig kartlagt vinteren 2015-2016. *Minimums* revirgrenser pr. 15. april 2016 er kartlagt ved sporing på snø, DNA-analyser og GPS-posisjoner fra radiomerkede ulver i to revir (Julussa og Rotna). Ulvesonen er også vist.